

Representantforslag 4 S

(2013–2014)

fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja, Terje Breivik og Pål Farstad

Dokument 8:4 S (2013–2014)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja, Terje Breivik og Pål Farstad om innføring av lobbyregister

Til Stortinget

Bakgrunn

For forslagsstillerne er åpenhet en viktig premisse for et levende demokrati og yringsfrihet. Forslagsstillerne viser til at Venstre har en lang tradisjon for å ønske åpenhet og innsyn i politiske prosesser og i forvaltningen. Stortingsrepresentanter fra Venstre har flere ganger foreslått å opprette et lobbyregister, men forslagene har hver gang blitt nedstemt.

I den siste tiden har det vært flere forhold som aktualiserer forslaget om å innføre et lobbyregister gjennom diskusjonen om overgang fra en bransje innen politisk kommunikasjon til politiske stillinger i posisjon. Diskusjonen har også vært knyttet til overgang fra regjering og storting til andre yrker, særlig innen kommunikasjonsbransjen.

Generelt mener forslagsstillerne at det er viktig at personer har mulighet til å veksle mellom stillinger som toppolitiker og stillinger i privat sektor. Forslagsstillerne ser likevel at det i visse tilfeller kan oppstå uklare grenser og et behov for mer åpenhet for å opprettholde allmennhetens tillit til den statlige forvaltningen og til landets valgte politikere. Forslagsstillerne vil understreke at åpenhet rundt statsforvaltningen og de politiske prosessene er svært viktig for å opprettholde allmenn tillit til det politiske systemet. I mange tilfeller er ikke karanteneregler og alminnelige forvaltningsrettslige regler om habilitet og taushetsplikt tilstrekkelig.

I media har det vært trukket fram om retningslinjene for offentlighet rundt dette er tilfredsstillende.

Mange har tatt til orde for strengere retningslinjer og et strengere oppsyn med forholdet mellom politikere og lobbyister. Det har også blitt foreslått at kontroll- og konstitusjonskomiteen får tilgang til statsråders tidligere kundelister. Forslagsstillerne mener det verken er ønskelig eller hensiktsmessig at kontroll- og konstitusjonskomiteen rutinemessig skal undersøke statsråders tidligere klient- og kundelister. Forslagsstillerne er enige i intensjonen, nemlig å hindre uklare grenser mellom departementenes politiske ledelse, stortingsrepresentanter og andre samfunnsaktører. Forslagsstillerne mener imidlertid et lobbyregister vil være en mer hensiktsmessig løsning, og vil understreke at den siste tids begivenheter gjør at et slikt register på nytt bør vurderes.

Forslagsstillerne viser til at flere rådgivingselskaper har vært positive til opprettelse av lobbyregister. I 2010 uttalte leder for Norske Informasjonsrådgivere (NIR) at de ønsket et register som omfattet alle organisasjoner som forsøker å påvirke politiske beslutninger. Kommunikasjonsbyrået Geelmuyden.Kiese har uttalt til VG at de «mener det bør være en selvfølge at alle som arbeider i landskapet mellom politikk, forvaltning og næringsliv flagger hvilken interesse de arbeider for». På sine nettsider skriver rådgivingselskapet First House at de støtter opprettelsen av et lobbyregister som omfatter alle personer som søker å påvirke folkevalgte på Stortinget og politisk ledelse og byråkrater i regjeringssystemet. Forslagsstillerne mener dette viser at kommunikasjonsbransjen selv i stor grad er positiv til opprettelsen av slike registre.

Et behov for åpenhet

Stortinget har vedtatt klare og omfattende regler for offentlighet og innsyn i forvaltningen. Til grunn for disse reglene ligger at borgerne i all hovedsak skal ha tilgang til den informasjon som forvaltningen

og politiske organer har, og at denne informasjonen ikke er den enkelte saksbehandlers eller folkevalgte eiendom. Forslagsstillerne mener dette er et viktig regelverk og viser til at Venstre ønsker å styrke offentlighetsprinsippet i forvaltningen ytterligere, jf. Dokument 8:6 L (2012–2013).

Forslagsstillerne mener regelverket på ett område ikke går langt nok i å ivareta åpenhet og innsyn. Det gjelder ulike former for lobbyvirksomhet, det vil si personer som på vegne av seg selv, en organisasjon eller klient oppsøker Stortinget eller departementene for politisk å påvirke en sak som er til behandling. Større åpenhet rundt denne virksomheten vil, etter forslagsstillerne syn, bidra til at borgerne får bedre innsyn i viktige deler av den politiske beslutningsprosessen og derigjennom økt tillit til at politiske beslutninger tas på rett grunnlag.

Forslagsstillerne vil understreke at møter mellom politikere og lobbyister er helt legitimt og at lobbyisme åpenbart har positive sider. Gjennom å bidra med sin kunnskap og sine innfallsvinkler til aktuelle politiske saker, kan lobbyister være en viktig demokratisk kilde til supplerende informasjon ut over det som opplyses i saksdokumenter. Et godt samspill mellom beslutningstakerne og dem beslutningene angår, er viktig i et levende demokrati. På den annen side er det politiske systemet under stadig økende press av sterke profesjonsinteresser, ulike former for organiserte særinteresser og maktkonsentrasjon i næringslivet. Utstrakt lobbyisme vil gi størst påvirkningskraft til økonomisk sterke og velorganiserte særinteresser på bekostning av andre viktige interesser. Dette er uheldig sett fra et demokratisk synspunkt. Det vil være svært uheldig dersom bestemte aktører i et marked eller en bransje skaffer seg skreddersydde rammevilkår gjennom lukket kontakt. At det de siste årene har blitt stadig flere profesjonelle lobbyister og informasjonsbyråer som opptre på vegne av slike klienter, forsterker dette argumentet ytterligere.

Tidligere forslag

Det har tidligere vært foreslått å opprette et lobbyregister for Stortinget, jf. Dokument nr. 8:31 (2000–2001), Dokument nr. 8:5 (2003–2004), Dokument nr. 8:32 (2007–2008) og Dokument 8:14 S (2009–2010). Forslagsstillerne viser til at representantforslaget fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borge Tinden i forrige stortingsperiode ble avvist, blant annet med den begrunnelse at en slik registreringsordning vil være ressurskrevende, skape en høyere terskel for henvendelser til beslutningstakerne og at den kan føre til at møter i større grad flyttes ut av departementene og Stortinget. Forslagsstillerne viser til flertallets begrunnelse i Stortingets presidentskap i Innst. 179 S (2009–2010). Forslagsstillerne stiller seg undrende til argumentet om at en registreringsordning vil være ressurskrevende. Det er hel-

ler ikke i dag mulig å komme inn, verken i departementene eller på Stortinget, uten å registrere seg. Forslagsstillerne kan ikke se at det vil være en stor oppgave i tillegg å registrere hvilken sak som skal diskuteres og hvem en møter på vegne av. Forslagsstillerne kan heller ikke se at et lobbyregister vil innebære en stor terskel for enkeltborgere som ønsker å ta kontakt med departementene eller stortingsrepresentanter. Resonnementet bygger på at det er noe suspekt i det å skulle forsøke å påvirke beslutningstakerne, men forslagsstillerne mener denne form for påvirkning er helt legitim og ikke noe den enkelte bør forsøke å skjule eller skamme seg over.

Forslagsstillerne viser til at Venstre var en pådriver for å få åpne høringer på Stortinget, og vil vise til Dokument nr. 8:31 (2000–2001) fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim og Gunnar Kvasheim om mer åpenhet i stortingskomiteenes arbeid og en registreringsordning for lobbyvirksomhet i Stortinget. Da forslaget ble behandlet, ble det argumentert for at åpne høringer «...lett kunne føre til at man flytter høringsene fra komiteene til fraksjonene». Forslagsstillerne viser til at interessen om høringsene på Stortinget fortsatt er svært stor og at det er stort oppmøte på høringsene. De fleste er i dag enige om at endringen var vellykket. Forslagsstillerne registrerer at det var frykt for endringer som lå til grunn for motstanden mot åpne høringer og at motstanden mot å innføre et lobbyregister bygger på en tilsvarende frykt.

Andre land

Forslagsstillerne viser til at flere andre land har systemer for registrering av lobbyister. Europaparlamentet har hatt en registreringsordning for lobbyister i mange år. I 2011 ble dette registeret utvidet til å bli et «Transparency Register» for både Europaparlamentet og EU-kommisjonen.

Lobbyister som skal møte i Kongressen i USA, må registrere seg i et lobbyregister, samt respektere en «Code of conduct». Kongressen i USA har også regler som har til hensikt å avdekke det økonomiske omfanget av lobbyvirksomheten. I Canada er det også obligatorisk for lobbyister å registrere seg i et register dersom de skal lobbe overfor regjeringen, og et forslag om lobbyregister i parlamentet er under behandling. Målsettingen med denne registreringen, som er allment tilgjengelig, er først og fremst å sikre åpenhet omkring lobbyvirksomheten.

Utformingen av registeret

Et offentlig tilgjengelig lobbyregister bør inneholde informasjon om hvem som er i kontakt med hvem, hvilken sak det gjelder og hvem lobbyisten representerer. Forslagsstillerne mener dette er informasjon som bør være tilgjengelig for borgerne både når det gjelder stortingsrepresentanter og den politiske

ledelse i departementene og på Statsministerens kontor.

Skillet mellom personer som opptrer som lobbyister og dem som oppsøker stortingsrepresentanter som borgere uten å ha som mål å påvirke en spesiell sak, er ikke entydig. Det må være en klar forutsetning for nye lovregler at det ikke legges hindringer i veien for slik kontakt direkte mellom borger og folkevalgt. Både Europaparlamentet og Kongressen i USA har funnet fram til regler som ivaretar begge hensyn, og dette burde være fullt mulig å løse i Norge også.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget anmoder Stortingets presidentskap om å utarbeide forslag til en registreringsordning for dem som oppsøker Stortinget på vegne av seg selv eller andre for å påvirke Stortinget i saker som er til behandling.

II

Stortinget ber regjeringen utarbeide en registreringsordning for dem som oppsøker den politiske ledelsen i departementene eller på Statsministerens kontor på vegne av seg selv eller andre for å påvirke regjeringen i saker som er til behandling.

24. oktober 2013

